

**ВЫХОДЗІЦЬ
ШТО-ТЫДЗЕНЬ
У ПАНЯДЗЕЛКІ**

АДРЭС РЭДАКЦЫ:
і АДМІНІСТРАЦЫ:

Вільня, Завальна 7.

НАША ЁСВА

(ЗАКЛАДЗЕНА у 1906 г.)

Сілы прыбываюць!

З Амэрыкі прыехала ў Варшаву і звярнулася да тантых беларускіх арганізацый дэлегацыя ад беларусаў, якія жывуць у Амэрыцы. Дэлегаты апавядаюць, што яны маюць у Чыкае блізка 30 тысячай арганізованих амэрыканскіх беларусаў, маюць колоніі ў Ілінойсе, Цівіннаті, Паўднёвай і Паўночнай Караліне і другіх штатах. Нашы браты за морам не забыліся аб сваім далёкай Балцкайшыне: яны гуртуюцца, арганізуюцца і маніципа прыйсьці з падмогай Беларусі, якая скідае путы няволі.

Дэлегацыя хутка варочаецца назад у Амэрыку і просіць, каб туды-ж прыехалі прадстаўнікі з Бацькаўшчыны дзеяя завязаныя крэпкай сувязі з „амэрыканцамі“.

Гэта—нязвычайна важнае здарэнне ў гісторыі беларускага руху. Цяжкія былі нарадзіны гэтага руху: малая жмені ідэалістаў аддавала справе адраджэння свайго народу ўсе сілы свае, сваю працу, свае здольнасці і ўсе свае матар'янія засобы. Народная-ж маса, заўсёды пакутаваўшы ў цяжкім недастатку, мала чым магла памагчы сваім павадыром. Пад той жа час нашы суседзі літвіны аказаліся шмат шчасливейшымі: у іх была добра арганізованая эміграцыя ў Амэрыцы, матар'янна крэпка стаяўшая на нагах,— і вось гэта самая эміграцыя і падтрымлівала да апошніх часоў уесь літоўскі нацыянальны рух. Цяпер і наша беларуская эміграцыя пачала арганізоўвацца. А нашых людзей у Амэрыцы многа — напэўна больш за літвіноў. И вось арганізованыя беларускія эмігранты ў часіну, калі важыцца пытанне аб долі Беларусі, працягаваюць да нас з-за мора руку і гатовы аказаць помоч зруйнаванай Бацькаўшыне.

Мы вітаем нашых братоў, якія там—у чужыне—пачулі голас замучанай, стапанай чужацкімі конямі Беларусі і адгукнуліся на яго. Мы верым, што сувязь паміж намі і імі завяжацца моцная, і гэты ссыг байкоў за волю і незалежнасць Бацькаўшчыны пачоуніцца новымі сіламі.

Дай-же, Божа, ў добры час!

Слуцкае паўстанье.

Народ, каторы соткі гадоў пакорна гнўшы пад чужацкім ярмом, каторы ў цемнаце сваімі ведаў і не разумеў, хто ён ёсьць, — народ беларускі ўрэшце збудзіўся і падняў галаву. А ў съедз за гэтым на ўесь сьвет пачалася магутнае і гнеўнае слова яго, слова абытых, што ён, гэты шэры мужыцкі народ, ён адзін ёсьць сапраўдны гаспадар зямлі, якую потам крываў ад няпамятных часоў палівалі яго дзяды і прадзеды. Пачуўся кліч: „даволі чужацкага ярма!“

І прад ўсім съветам станула ўва ўсея сваімі шырыні новае пытанне—пытанне беларускае.

Аб ім знаюць ужо ўсе народы, ўсе дзяржавы съвету. Аб ім рэдзяць „вялікія“ палітыкі і сушаць свае галовы над яго развязаннем. А гэта—задача наўлігкая: трэба глядзець, каб на „вялікіх“ палітыкаў не пакрыўдзіўся той ці іншы іх сабра, сваяк, брат. І думаюць яны свае думы без канца і ня могуць знайсці выхаду, як той чалавек, аб якім кажуць, што паміж трох сасен заблудзіўся!

Але жыцьцё тым часам не чакае. Не чакае і народ беларускі: ён ханаецца за аружжа і сваімі моцамі, сваімі крыўёмі, хоча заваяваць сабе волю і незалежнасць.

Мы ўжо пісалі, як у розных мясцох на бальшавіцкім фронце разьвіяеца „малая вайна“, паднятая нашымі силянамі процы панаванья маскоўскіх бальшавіцкіх камісаў. Але ўсё гэта — нічога, раўнуючы да таго руху, які узыняўся ў Случчыне.

Случчына ўжо на першы раз бярэцца за аружжа. Калі выходзілі ад нас у 1918 годзе немцы, аддаючы з рук у рукі наш Край бальшавіком, — случчане прарабавалі даць адпор наездчыкам і не дапусціць чужацкае ўлады. Але тады рух быў яшче слабы. Цяпер-же тут шырокай хвалій раздліліся народнае паўстанье, яе мае сваіх павадыроў, знаходзіцца ў еднасці з беларускімі палітычнымі цэнтрамі і сіядома паднімае штандар незалежнасці. Беларускае Народнае Рэспублікі.

Гэта—факт, міма каторага ня могуць праісці моўкі „вялікія“ палітыкі. Гэта—найярчайшае, найпэўнейшае выяўленне волі беларускага народа, бо ж яно црыпячатана яго ўласнай крыўёмі. І перад гэтым фактам, перад гэтай аружайной барацьбой беларускіх сярмяжнікаў за незалежнасць Бацькаўшчыны павінны з пашанай схіліцца галовы ўсіх тых, хто з дзёнай съляпой да апошніх дзён гаварыў аб „штучнасці“ беларускага руху!

Пачатак адбудове незалежнае Польшчы палажыла невялічкая жменя стральцоў Пілсудскага, ў пачатку сусветнае вайны перайшоўшай аўстрыйска-расейскую граніцу. Але на іх глядзелі тады, як на шалёных, і ніхто на мог паверціць, каб іх крок меў гэткія вялікарныя рэзультаты. Моі і на нашых случчакоў, імёны каторых яшчэ рана называюць, іншыя ўглядаюць так, як некалі на „пілсудчыкаў“: лішне вялікія бальшавіцкія сілы стаяні супроць іх. Але тая іскра народнай вайны, якая бліснула ў Случчыне, яна згасце пры найгоршых варунках: кроў герояў на ліецца дарма, і на палітай ѿ зямлі вырасце раней ці пазней “дрэва Свабоды”.

Ярашэўскі.

Слуцк.

Чарназёмная пшанічная Случчына, адзін з прыгажэйших куткоў Беларусі з багатым сялянствам, не дапусціць на сваю зямлю маскоўскіх гвалтунікоў пасля падпісання трактату ў Рызе.

Беларускі дзеяч Паўлюк Жаўліт стануў на чале Случчыны.

15 лістапада адбыўся „ўсе-слуцкі“ беларускі з'езд, на каторым Случчына

Цана асобнага
нумэру 3 мк.

ЦАНА АБВЕСТАК:

на 1 страніцу 15 мар.
на 4 „^{50твд}“ за радок пэтиту.

прызнана часцічай незалежнай Народнай Беларускай Рэспублікі.

Аб'яўлена чабілізацыя, на которую пайшлі ўсе. Гэтак рады партызанаў вельмі пагусцілі. Усе сталі ў рады войска, каб барапіць свой край ад бальшавіцкай тыраніі.

М. Койданау Менск. г.

У Койданаў прыехаў бальшавіцкі камісар, каб лавіць дээртыраў. Партызаны выгналі яго з мястэчка разам з рэвкомам.

Вялейскі павет.

У паўночнай часці Вялейшчыны адна партызанская дружына вёрст за 30 арэны ў бок Барысава вычысціла м. Н. Гайну, где было бальшавіцкае войска і „чразвычайка“. „Чразвычайку“ разстралілі, ўзялі наля 60 краснаармейцаў у падон. Набралі многа вайсковай дабычы.

Дружыны растуць, і ў іх рады становіца лепшыя сыны Беларусі. Паміж партызанаў многа ўдалых хлопцаў.

У Барысавішчыне.

Партызаны адбілі ў бальшавікоў 2000 кароў і аддалі іх назад гаспадарам.

У Барысаве разьбілі і разагналі цэлы полк краснаармейцаў.

У Веліжскім півеце Вітебск. г.

Бельскім Смаленскай губ. партызанская беларуская дружына, каторым бальшавікі ня могуць даць рады, зрабілі тое, што Савецкая Расея ня мае там уласці, і камісары баяцца покезаць свой нос.

З фронту Балаховіча.

У Вільчі атрымана жменя адозваў і выдаўцаў балаховічская армія па беларуску. Усё гэта робіць даволі мізернае ўражэнне. „Звястун“—біллютэн беларускага палітычнага камітэту пры народнае арміі генерала Булак-Балаховіча—гэта лісток на 1 страніцы, напісаны даволі падазрчельнай з боку беларускай мовай. І ўсёды—адно толькі ўвасхваленіе „Балаховіч“ у форме на зусім прыстойнай.

Да штабу Балаховіла ездзілі некалькі маладых беларускіх афіцэраў, але вельмі хутка вярнуліся адтуды. „Балаховіч“ армія Балаховіча,—нажуць,— „гэта толькі фірма, пад якой в хаваеца чистая маскоўшчыка“. Дый склад палітычнага камітэту з панам Аляксюком на чале ня можа вызваці і даверия беларускага грамадзянства.

Паводле тых-же афіцэраў, спробы палітычнага камітэту зьдзержываць „балаховіца“ ад рабункаў спакойнага насялення даюць мала карысці: „балаховіца“ вельмі трудна перарабіць, і дзе яны пярайдзіць, там, як нажуць, і „трава не расце“.

Наагул, прыгледзіўшыся да ўсёя „балаховішчыны“, беларускія афіцэры расчараўваліся ўва ўсім гэтым прадпрыемстве і на суляць яму ўдачы на даўжэйшы час. Гэта панцярджаюць і тэ-

леграфныя весткі з фронту, якія наказаюць, што Мазыр, узяты Балаховічам, апынуўся ўножу ў бальшавіцкіх руках.

Справа Віленшчыны.

22 лістапада паводле ініцыятывы Кантрольнае Камісіі Лігі Народаў зроблена замірэнне паміж арміямі „Сярэдняе Літвы” і Літоўскай Рэспублікі. Справа польска-літоўская споркі будзе разглядацца Лігай Народаў на конфэрэнцыі ў Жыневе, на якую запрошаны і прадстаўнікі літоўскага ўраду (ковенскага).

Англія заявіла Лізе Народаў, што ў Віленшчыну на час плебісціту будуть высланы два батальёны, зложаныя з англійскіх, бельгійскіх, францускіх і гішпанскіх салдатаў.

Дэлегацыя ўраду „Сярэдняе Літвы”, ездзішая ў Латвію, была прымушана пакінуць Рыгу і граніцы Латвіі, бо латвійскі ўрад не прызнае „Сярэдняе Літву”. Асабліва варожа адносіцца да яе латвійская соцыял-дэмакратычная партыя.

Бавілася ў Рызе соймавая дэлегацыя Літоўскай Рэспублікі з Коўна, просьчы помачы ў барацьбе з ген. Жэлігоўскім. Ваеннае Камісія Латвійскага Устаноўчага Сойму прызнала патрабным памагчы літвінам, калі б войскі ген. Жэлігоўскага пачалі паход на Коўну.

Урад ген. Жэлігоўскага, на глядзячы на пастанову Лігі Народаў аб пле-бісцыце, прыгатаўляюща да выбараў у Устаноўчы Сойм у Вільні. На абшары, на якім маюць адбыцца выбары, жыве каля 400 тысяч душ. Сойм мае складацца з 75—100 дэпутатаў, лічучы па адным на кожныя 4 тысячи насельніцтва.

I y c c i o W u l y c.

Pałażeńie Wilenšyny u hetym mament prymušaje hramadzian jaje ūsiu swaju uwahu zwiarnuć na pytańni ekanamičnaha charaktaru. Dyj dla pracoūnaha narodu jany zaūsiody stanawili, stanowiać i buduć stanawić asnowu ich palitychna i socyjalnaha świetahladu: ad ekanamičnaha stanu kraju zależyć dobrabyt u pieršy čarod pracoūnaha narodu!

Woś-ža kali pažirajemsja na ekanamičnaje pałažeńie tej čaściny našaje Baćkaūšyny, jakaja apynułasia u miezach tak-zwanaje Siaredniaje Litwy, dyk lohka ubičym hałoūnyja našyja niastačy, z jakich wynikaje pieražywany nami ekanamičny kryzis! Pieršaja niastača—heta niastača tych tawaraū, jakimi dahetul žyū krajowy handal. Ad ūsiaho świętu my adrezany abo wajennym frontam, abo ziemlami, jakija sami patrabujuć padwozu z zahranicy! Tak, wajenny front razrezaū tarhowyja znosiny z Niemiečynaj i portami Bałtyckah mora,—a Pólsca i Rasieja, z jakimi nam dawodzicца stykacca, nia majuć dla nas lišnicy, bo sami prymušany klapacicca ab zahraničnyja tawary dla siabie. Z hetaha wynikaje strašennaja darahotila na ūsie čysta tawary, tym bolš, što i polskaja marka stanowicca ūsio mienie i mienie cennaj na sušwietnych biržach: za niemieckuju marku u Waršawie płociać užo kala 7 polskich marak, za francuski franak—29, za dolar—460 i za anhlicki fuit sterlinhaū —1635 (sprawazdača waršauškaje biržy z 22 listapada). Woś, čamu nam nie pa kišeni kuplać tawar z zahranicy za polskuju walutu!

Druhaja niastača, ad jakoj asabliwa cierpiac našy harady, a u tym liku i Wilnia,—heta niastača chleba i inšykh praduktau, dahetul pastupaūszych z wiosak. Sprawa u tym, što u najblizejšych wakoličach Wilni i dalej na ūschod i pałudzień wioski byli čuć-što nie da tła abcyščany balšawikami, Z roznych kancoў Wilenšyny nam ſluć karespandencyi, katoryja u wadzin hołas paútarajuć toje-ž.

Pobač z niastačaj hatowych tawaraū i spažyūných praduktau u nas wyjaūlajecca i trejciaja niastača: niastača syrych matarjała dla fabryk. Biez apošnich u nas niesmacha maładič nanowa pracu našych fabryk i pramysłowych pradpryjemstwaū — a pakul hetaha nia budzie, dyk i biezraboćcie u nas nie zwiadziecza.

Skul-ža ūsiaho hetaha možna dastać? Raz na pałudzień i na ūschod ad

Wilni kraj zusim zrujnowany i z hetaha boku niamu nijakaje nadziei atrymać usio nam patrebnej, dyk prychodzicca zwaročwać wočy na poūnač i zachod. A hetaha ūžo—etnahrafičnyj litouškija abšary, adresanyja ad nas wajennym frontam. Hetuya bahatyja ūsiakim dabrom litouškija abšary zaūsiody u značnaj miery karmili Wilniu, stanowiący razam z bielarskaj terytoryjaj tak-zwany „Hinterland“ stalicy našaha kraju. I jany mohuć i pawinny dalej wypaūniac swaju staruju rolu.

Wajenny front—sprawa minajučaja, sprawa času. Woś, dziakujučy Kamisii Lih Narodaū, na hetym froncie prypynilisia wajennyja čynnasci. Kali-ž, zhodna z zapawiedździu Lih Narodaū, siudy pryzluć antackija wojski dziela zabaspiečańia swabody wyjaūlēnia woli narodu, dyk treba du mać, što adnowiacca i ekanamičnyja znośiny pamiž etnahrafičnaj Litwoj i Wilniu. Heta—sprawa najblizejšaha času. Ale toje pałažeńie, jakoie Wilni dawiałosia ciapier pieražyć, pawinna tolki ūzmacawać naš stary pahlad: što Wilnia stanowić naturalny wuziel, ūzwiazywajučy roznyja etnahrafičnyja terytoryi sucelnaha bielarska-litouškaha ekanamičnaha celaha; što adrzańnie ad Wilni „Hinterland“-u z adnaho ci druhoħa boku—heta zahuba stalicy našaha kraju; nicto tak nie zaciakaūleny abadnańiem na hrunci dziaržaūnaje federacyi Bielarusi i Litwy, jak nasialeńnie staličnaha miesta Wilni.

I. Mialeška.

H wo ž d į d n i a .

Bielarskaja sprawa stałaśia „hwaždziom dnia“. Usiudy na wulicach, u kawiarniach, u kramach haworać pra Bielaruš.

Kažuć, što cyrulnia časami stanowicca swajho rodu palityčnym klubam.

Zachodžu da cyrulni.

— Dzień dobry! Možna pahalicca?

— Možna! A što wy: bielarus? Što čutno? Kažuć što tut Bielaruš budzie?

— Biaz sumniwu!

— A jakaja pryožaja mowa!

— A wy tolki siahonnia dawiedalisia, što jana pryožaja?

— Znajecie, nia čutno było...

— Nu, a ciapier?

— Ciapier... Ciapier zusim inačai.

Woś dzie nawuka: dzie siła i papularnaś, tam i charastwo...

Zachodžu u kramu, dzie ūžo byli znajomyja.

— Ach, dzień dobry, jak my rady!.. Kažuć, što bielarusy siudv nastupajuć! ...

— Adkul?

— A moža heta tak, baby kažuć! Ach, jakija bielarusy słaūnyja, sympatycnyja ludzi...

— Wy ž, zdajecca, ūpierad hetaha nie kazali...

— Nu, znajecie ūsie haworać, što bielarusy nikoha nie začaplajuć.

Na wulicy hukajuć dwoje pa polsku:

— Cikawa, za kaho buduć hałasawać bielarusy?..

— Peūnie za Litwu!..

— Nie, ūsiož jany sławianie...

Cikawa. Šmat i pryzacielaū ſmat i lizunoū, ſmat i apiakunou.

Świa rdzieł.

З жыцьця Менску.

Asoba, якая колкі дзен таму навадыры была да нас з Менску, апавядзе гэтак ab жыцці генага места за апошнія месецы:

10 ліпня ў 9 гадзін раніцы Менск іноў убачыў бальшавікоў.

Места хутка прыняла vіd „красна-армейскі“: усёды запанавалі бруд і голад.

Беларусы, якія асталіся ў Менску, спадзяваліся, што і пры бальшавікох удасца нешта зрабіць для свайго kraju. Спадзяваліся, ды ашукаліся: бо, апрыч гучных праклямаций ab вызваленіі Belaruskis з кіпцяյ яснавальможных паноў, нічога ад бальшавікоў ня прыјдалі. У першыя ж дні бальшавіцкія ўлады, як быцца папуки з нораў, павылазілі з сваіх кутоў усялякія абрусіцелі i, прымазываючыся да бальшавікоў, пачалі барацьбу з усім, што мела выразны беларускі нацыянальны характар. Беларусаў павыкідлі бадай з усіх становішч і пазамянялі расейцамі, а дзе i пакінулі на месцы, dyk uče rojna духу i мовы беларускай tam не аставалася. Беларускі пэдагогічны інстытут, камісар'яты зямляробства, прасьеветы i інш.—uče гэта было абернене ў чиста расейскія установы.

31 ліпня Менск сівяціваў абвешчанье „незалежнасці“ Савецкага Беларусі. У акце ab „незалежнасці“ было напісаны паміж іншым:

„Именем возстающих рабочих и крестьян, организованный рабочий класс и трудовое крестьянство Белоруссии провозглашают Независимую Социалистическую Советскую Республику Белоруссии.“

„Подтверждается, что право частной собственности на землю отменяется навсегда.

Граница с Советской Украиной и с Советской Россией вырешается свободным выражением воли Белорусского народа в полном согласии с правительством Российской Советской Федеративной Социалистической Республики.“

Як бачым, уся „незалежнасць“ абыярталася ў поўнае падчыненіе Беларусі Савецкай Pacei. Так яе ашавалі i беларускія эс-эрэ, спадзяваўшыся шмат больш...

Беларускім соцыялістам-рэвалюцынерам, каторыя ня спынілі свае працы пад новай уладай, бальшавікі прапанавалі падпісаць акт ab „незалежнасці“. Але гэта было горда адкінута: прадстаўнік c.-r., Язэп Мамонька, заявіў, што яго партыя ня можа падпісаць акту, ў катормя ня паказаны граніцы Беларусі. Бальшавікоў гэта вельмі ўзбурыла, i праца партыі c.-r. была блізка зусім прыпинена, a іншыя партыйныя дзеячы былі прымушаны пакінуць Менск...

Калі пачаліся наўдачы ў Польшчу, з усіх Pacei пачалі сладзі праців «падмогу» чырвоным арміям. Гэная „падмога“ складалася з вялізарных грамад абдзэртых, босых, брудных і гладных татараў, армянаў, калмыкаў, задіўшых усеńka места, — a побач з імі гналі нашых беларускіх сялян, адварваных ад родных mię i věsak.

Пакуль на полі была ўшчэ бульба, войска сяк-так перабівалася. Бальшавікі давалі ім гнілу рыбу i такія ж селянцы ды хлеб, каторы пяклі з нейкай дзіўнай мешаніны аўсяніх ашакоў, чачавіцы i т. п. Да таго й весткі з фронту ўшлі што-раз горшы, dyk i настраеніе ў войска горшала i дээртырства ўзрастала. Быцца для помачы армії пачаліся пагалоўныя рэkvізыты ўсялякага добра ў менчукоў: забіrali адvezju, bializnu, пасъцель, мёблі, начэнніе i т. п. «Энергічна» працавала «Ч. К.» Урэшці фронт падышоў ажно да самага Менску. У горадзе добра чутны былі гарматні стрэлы. Бальшавікі пасъпелна пачалі вывазіць абсалютна ўсё, што толькі здужжалі. Урэшце выехаў i „Рэвком“—усе кіруючыся на Барысаў. А страйніна ўсё бліжэй, рух адступаючых войск ўсё шыбчэй-

шы і ўсё больш безвадачны. І ўрэшце 15 кастрычніка ў 9 гадзіне у вечары ў Менск увайшло польскае войска. Але забавілася тут нядоўга: назаўтра пакінула места і адышло на вызначаную ў Рызе лінію. А ў съед за гэтым вярнулася ізноў бальшавіцкая ўлада, а з ей разам "чрэзвычайка", бруд, голад і холад...

У апошнія два тыдні, якія я пражыла ў Менску пасля новага павароту савецкага ўлады, цэны на прадукты першыя патрэбы былі такія: пуд мукі—жытній—14-20.000 сав. руб., пуд круп—16-20.000, бульбы—3-4.000, гародніны—4.000, кварты малака—800, фунт сала або масла—7-8.000, пуд солі—30-40.000, за дровы за сялянскі вос—30-40.000. А ў тым жа часе сяродні заработка інтэлігента ад 3 да 7.000 сав. руб. у месяц! Вось тут і жыві!

Усёж у апошні час трэба адзначыць змену адносін бальшавікоў да беларушчыны. Так, быў выдадзен загад, каб усе установы і школы перайшлі з расейскай мовы на беларускую. І вось стаўся „пуд“: уся геная маскоўская чорная сотня, ўсё тыя абрусіцелі, каторыя зусім нядайна проста плявалі на „ісковерканне наречіе“, раз прыказала „начальства“, зразу „научыліся“ па беларуску!

Але жыць у Менску стала гэтак цяжка, што і гэта не могло мене затрымаць там надалей. І 10 лістапада нехатой я вывандравала з Менску.

Я. Л.

Б оль.

Дзе рэч вазьму дзеля натхненія,
Дзе слоў для съпеваў набиру?
Дзе ад нуды знайду збаўленіе,
Па сэрцу з кім загавару?
Айчына наша разадрана:
Усюды съмернь, усюды кроў..
У гразы ўся праўда утаптана,
Святыя лёзунгі, любоў..
Усё неба хмарама пакрыта,
Адсюль грымы, адтуль гручынь.
Дрыжыць у полі Маліжыта,
Атлес так нудасна маўчыць.

А людай? што з народам стала?
Заглох, байца дум сваіх..
На съвет ня выйдзе, як бывала,
Чагося чакае кожны міг.
Ня міл зрабіўся съвет прыгожы,
Друг дружын ворагі ўсе.
А слова выказаць?.. крый Божа:
Тож веџер схопіць, разнісе...

Варта Помніць.

За ўесь час сваіх гісторыі Беларусь здаецца ніколі не перажывала тыхіх цяжкіх хвіль, якія яна перажывала цяпер. Здушаная з усіх бакоў чужымі, падзеленая імі на кавалкі, каб лепш было праглунуць яе індычым іх горлам, яна на мамант як-бы замерла. Рады з гэтага нашы суседзі і ўже, чуць ня пляскаючы ў далоні, хочуць спраўляць па ёй хаўтуры. Як гругальнё зъялатаюцца адсюль яны на нашу зямельку і цешацца з таго, што можа бяз клопату можна будзе падзяліць паміж сабой яе спадкі. Заплыўшыя крывёю іх очы ня бачуць таго, што яна не памёрла, што яна жыве. Крываўшы іх рукі з усіх бакоў цягнуцца да поўных усякім дабром кублаў, а зубы ляскаваць ад хцівасці. „Гэта мне!..“—„Гэта мне!“—чуваць з усіх бакоў галасы.

Аднак паволі, суседзі, паволі.“

Хцівасць ваша прыкамінае мне адну нашу старую легенду, каторую ня шкодзіла-б ведаць і вам. Так і быць: як ня хцівы чалавек і не спэкулянт, раснашы яе вам, і ведаецце—нават дарма.

У адным сяле Пінскага павету жыў сабе спакойна досыць заможны селянін. Доўга быў ён здароў, як рыба, але на астатку прышла і на яго ліхая пара, і ён захвараў. Ці доўга ён хвараў, ці коратка,—не магу сказаць, бо яго

На край населены—пустыня,
Дзе толькі совы, крумкачы,
Дзе голас чалавечы гіне...
Даволі, сэрца: і ты маўчы!
Ігналь Румянак.

ХРОНІКА.

Ад Рэдакцыі.

З прычыны таго, што „Наша Ніва“ дагэтуль была ядынай у Вільні часопісесю ў беларускай мове, мы ў апошніх нумерах памяшчалі стацьі і заметкі часопісу „Кірыліцай“, часопісу „лацінай“, бо на ўсе ўмеюць чытаць такім і сякім літарамі. Цяпер мы даведаліся, што ў найбліжэйшых дніах мае выхадзіць беларускі тыднявік толькі „лацінай“. Гэта дае нам магчымасць перайсьці ізноў на „Кірыліцу“, бо новая часопіс, спадзялемся, залее сумленна здаволіць патрэбу друкаванага слова „лацінай“.

У Беларускай Школьнай Радзе.

Праца Беларускай Школьнае Рады развязвівчца вельмі ёнергічна. У Вільні пушчаны ў ход ужо чатыры народныя школы з 7 кампектамі і такім-жэ лікам вучыцяллёў. Але асабліва развязвівчца праца па арганізацыі школ па вёсках.

За апошні тыдзень адчынены ў Ашмянскім павеце беларускія школы ў сямёх мястэчках (10 кампектаў), а ў найбліжэйшых дніах лік новаладжаных школ напэўна ўзрасце да 40 кампектаў. Тагі-ж весткі йдуць і з другіх паветаў.

Новы прытулак.

Як мы даведаліся, ў Вільні ладзіцца новы беларускі прытулак, бо стaryя ня можа прыняць усіе тae масы бедных беларускіх дзяцей, якім патрэбна помоч і апека.

У Беларускім Клубе.

Памяшчэнне пры Ягелёнскай вул. ў каторым часова быў прытуліцца Беларускі Клуб, аказалася вельмі нявыгодным: у ім німа вялікшае салі, ў якой можна было бы рабіць вялікшыя сабраньні беларускага грамадзянства ці то дзеля забавы, ці паслухаць лекцыі, разфэрту і т. п. Дзеля гэтага Рада Старшын пераносіць Клуб у новую кватэру (Бікупская 12): тамака ёсьць і адпаведная салі, і пакой прасторны, дык і будзе магчымасць разь ярнунь шырокую культурна-грамадзскую працу.

Ложка ніколі не сядзеў. Дык там для мене не знайшлося б і месца. Кругом ложка і блізка аж да самых дзівярэй на табурэцках, улончыках, наладачках і лавах сядзелі як дзень, так і ноц „добрая“ суседзі і сваякі. Адзін перад другім стараліся яго лячыць. Праўда, зъезьдзіць па знахара ім ня прыйшло ў галаву, дык яны добра ведалі, што бяз знахара самі скарэй патрапяць вылячыць яго „на паповы сані“, а аб большае ім не хадзіла. Калі хворы прасіў піць, яму падавалі есці; калі-ж прасіў есці, то падавалі піць. Адным словам, апека была „як нельгя лепшай“.

Хворы спачатку кідаўся ў ложку і блюзьні, пасля патроху стаў прыціхніць, а на астатку і зусім заціх.

Каб не перашкодзіць хвораму супакоіцу, ўсе ў хаті да таго супакоіліся, што нават забыліся папрабаваць падняці хвораму пад нос валасоў ці перка, каб прыканацца, ці ён памёр ці заснуй. Але затое аб тым, што кані, каторы будзе вязыці нябожчыка на магілкі, трэба вязыці за ручнік і што яго трэба абліць аўсом, што таму, хто нябожчыка будзе мыць і хто будзе рабіць дамаў, трэба дапаць гарэлкі,—гэта помніл ўсе.

Дык німа нічога дзіўнога, што як „зацих“ хворы, з усіх кублаў кудысьці папрападалі вечкі, а ў каморы у клеці падняўся такі „плач“, што і вайкі ў калядніцу яму-б пазайдросцілі!

ARYŠTY LITWINOŪ.

„Rzeczpospolita“ наказывае, што ў Wilni „defenzywa“ арыстатаў болш за 20 асоб—татејшых litwinoū, у tym liku mnoha wuczyciau i wuchniau starzych klasatu litoškaj himnazii. Ich winawaciać u prynaležańscy da tajnej arhanizacyi, jakaja maje na mécie baraébu z uradom „Siaredniaje Litwy“. Wuchniau i wuchcialou dā suda wypuścili na wolu, reštu pasadzili u lukišski wastroh.

„Unz. Tog“ piša, što ich addajuć pad wajenna-palawy sud.

MOBILIZACYJA.

Načelnik mobilizacyjny hasn addziełu St. Iwanouski, daū supracauníkom mazhe wiedamaści, jak idzie mobilizacyja u Wilni. Pawodle joho słotu, 22 listapada jawi-t ſasia na przyzū 47 duš, ujzata u wojska 15, 23 listapada jawiſasia 78, ujzata 73; 24 st. jawiſasia 42, ujzaty 38.

ZAJEZZD SAJUZA KOOPERATYWAU.

Zdaryliaſia mnie baćc u zajeździe Wilenskaha Sajuza Kooperatywa (Wilenskaja 12), zroblena dla wiaskowych kooperatywa, hetku scenku.

Na padwóra panajechała śmat churmanak z roznych miajscoў: spad Dzwinsk, z Świecienskaha pawietu, Wialejskaha, Lidzka. Ašmianšcyny; inšyja prywiaźli u Sajuz na zdaču pradukty: kabanoў, žta, aharodniny i dziela taho, što składy Sajuza užo byli začynieny churmani prynali jak zwyczajna u zajeźd Sajuza. Zajeźd Sajuza byu by duża wygodny dla wiaskowych kooperatywa, bo nia treba jechać u prywatnyja zajeźdy, hdzie kooperataraū abdzirajuć, pry zajeździe jość pakoi dla spańnia, stajni, wialiki dwor, stalouka dla pryaždžajučych. Usio heta duża dobra. Ale, jak ja dawiedaūsia, u stajni adzin pan aficer—paručnik biaz usiąlakaha orderu ad ułady pastawił swajho kania, a sam pan aficer pamiasciūsia tak sama biaz ordera u domie, należacym da Sajuzu. U pana-aficeru paručnika jość, jak należa być, pan ardynarec I, jak kažuć, ničoha niemožna zrobic z hetymi panami, kab ich wysialić z stajni. Pan ardynarec, muśić, pa zahadu, pišuć drowy Sajuza, i jak u toj samy wiecar adzin pracauñik Sajuzu skažau „panu ardynarcu“, što čužyja drowy piła-wać nia možna, dyk bylo takoj lajanki, što i na wiioskach nie zausiody učuješ, a u ddatak abiacaū jašče zastralic z karabiu, Škadowa tolki, što z saboj rawalweru nia mieū, bo zabiū by adrazu.

Наастатку ўсё неяк супакоілася: знайшлі патрэбны ручнік, авес і гарэліпу; дамаў ё было зробена, поп наанты,— і нябожчыка павязаць на магілкі, пакраўлі съятой вадой і сталі апускаць у магілку.

Але вось, як толькі думаў дакранулася да дна і поп зацягнуў „Вечную памяць“, а сваякі і суседзі нарыхтавалі зямлі, каб зачаць яго прысыпаць,—сталося тое, чаго нікто ня ждаў. З сілай падскочыла ўверх вена думай, і перад здумеўшыміся людзьмі ўстаў жывы нябожчык і ўхапіўшыся за край магілкі, выскакыў з яе.

Ні крый папа: „Будзь прокляты, сатана!“, ні тая зямля, каторай зачалі абсыпаць яго „добрая“ суседзі і сваякі, не загналі ўжо яго у магілу.

Схапіўшы лапату, ён на права і на лева заchaćчаставаць сваіх апакуноў і скора дабраўся да дому.

Перапужаныя суседзі і сваякі забыліся аб тым, што пакінуўшы нябожчыку спраўляюць памінкі.

Вільня 13. XI 20.

Toje samaje z pakojami dla zajeżdu. Kali prypechać z wioski, dyk možna padumać, što u Wilni saūsim niam kwater, bo z čatyroch pakoja dla zajeżdu kooperatywa try zaniaty wajskowymi biaz ordera, a prywieszim zbožza na zdaču u Sajuz kooperatywnym pracaūnikam prychodzicca spać na padlozie, bo žaūnery zabrali ložki z zajeżdu.

З усяе Беларусі.

SALEČNIKI, Wilenskaha pawietu.

Tut u wioscy, prahladajući papadajući jasnia nam Wilenskiha hazety, časta čutajem, što u Wilniu celimi pajezdami prychodziač roznyja produkty, ale ūsio tolki dla samaha mesta Wilni, a ab wioscy jak-by i zabylisia, jak-by jana i saūsim nie istnawała. Mylacka tyja, chto dumajuć, što wioska naša, što naš sianin-biełarus. swiatym ducham moža pražyc, što ni myla, kab wymyć swaju prapaciešuju kašulanku, nia treba, što jon u ciapierašnija doúhija wasieňnija nočy u swajej ciomnaj chacioncy i biez karasiny moža abyjścisia i h. d. Tolki nie padumajcie, što sabirajusia prasić paznanskich abo innych daraū—saūsim nie, chaču skazać tolki staradaūnuju biełarusku prakazku: „ničoha nie dawajcie i nas Kalada.

MAŁA-SALEČNIKI, Wilensk. paw.

Urad Małasalečnickaha Spažywiecka-ha Tawarystwa zaūsiody wyznacząsia swāimi niekooperatywnymi pastupkami, niaraz zamiacılısia spekulacyjnyja wychadki u samej kramie. Ciapier hety samy urad sabraū siarod žycharaū swajej wakolicy, jak byccam dla sajuzu, 3 pudy cybili, 30 pud. žyta, 3-ch kabanoū, pawiez ich u Wilniu, ale nia zdaū u sajuz, a pradaū prywatnym handlaram. Musić siabry hetaha kooperatywu nia wiedajuc taho, što wyčwarajuc praulency. Prociū takich kooperatywnych pracaūnikou jość adzin sposab: heta—sklikać schod i wybrać nowy urad.

M. Vasiliški (Lidzka pavelu).

Pračušys pra toč, što uradam generała Želigojskaga abvěschava mabidzacy i pryzny, žychary nashaj wokругi duža ūzvarušyli. Dageštul iž nixto apracha Pacei jašča na vaynu ne pryzvač, i dla nashaga sialianstva gety pryzny ūsycь trochu naviča. Adnoščca sialiane wokругi da pryzvyu bōlsh-menni tak, jak mine davaloča čučy:

— Nu dyk što-ž? Kali iš naidzem u pryzny, dyk pēuna vaynu xutka skončym. Ab gētym užo i gavarycь niam ačago.

BIENIAKONI, Lidzka pavelu.

Pry stancyi Bieniakoni adčynišia hurtoūnia dla kooperatywa bliżejšich da hetaj stancyi. Hurtoūniu adčyniu Wilenski Sajuz Kooperatywa, jaki pryslau da Bieniakonskaha spažywiecka tawarystwa roznyja tawary, nawet i duža patrebonyja wioscy, jak naprykład: sol, škło, katly i h. d. Bieniakonskaje spažywieckaje tawarystwa, duža padupaūšje za apošni čas ad ruiny wojnami, patrochu stanowicca na nohi, i možna spadziawacca, što chutka krepka staniec miejscam, da jakoha buduć ściakacca ūsie bliżejšja kooperatywy pa tawar i atrymliwač hety tawar niedaločka—u Bieniakoniach, a nia hdzieści u dalokaj Wilni.

WAŁOŻYN, Ašmanskaha pavelu.

Duža ciažki čas pieražywajuć kooperatywy u rajonie kala Maładečny! Ad mocnych sajuzau Mienskaha i Wilenskaha jany adarwany; jany duža ūciarpeli ad adchodziacych wojsk, instruktarskaj dapamohi kooperatywy ni adkul nia majuci. A hetkaja dapamoha duža patrebna: rachunkowaś i kooperatywach nia ūsiudy zawiđdzena, jak naleža być, mnohija kooperatywy nia prawilna arhanizowany, a jak treba prawilna arhanizawacca—i sami nia wiedajuci Wilen-

ski sajuz, da jakoha ūciartalisia za po-maću, adkazau, što dziela taho, što Maładečnski rajon pakul-što za hranicaj, ja-mu duža nie spadručna u im pracawać, choć i abiaca tak ci siak jakuju-niebusdampomohu dač.

Вялайка.

U nas ułada jašča ne arganizowała się jak naleža być. Pakul' što iestnuyecy tołki Magistrat. Mašyna na chuguncy ad Maladēčna na Vialejku niaходаć, bo sapsuty masty. U samym mescze vialikai nedastacha mnogih produktaū, jak naprykład: soli, karaciny, garbaty, cukru i g. d. Xochučy zdawolici patraby mayscowych žycharaū. Magistrat wyleaū da Varšavy swajgo produktaū dla kupli tawaraū dla mesta.

Rėčki, (Vialeskaga pavelu).

Adzīn klapot z żywělai, jaką astala-sia biez kormu. Z karowam iż avečkami jašča wiedoma, što robică: zaręczyc i zęscyč pí żydu produktaū, a bot z ka-nem dyk prostota goru! I karmiča: nečym i za kania ciaje jašča u hurnaniki cia-gačy. Z rəzanyim karowam, avečkam i svini-niam apōšničača стала значна menš klapotaū, bo jaūnerys iž ducha aħvotna kupy-jačy: wiedoma mysa u nas smashiæ, ne aby čym żywěla kormlena, bo byla u pa-shane, spadzjačy, što budze patraby na viesku.

Spadzjačca prihodu Balaħoviče, i kaiči iž urojka prihodo, dyk možna spadzjačca, što zięvūča-bi znacny līk aħvotnukaū.

BUDSŁAU, Wialejskaha pavelu.

Miastečka naša, pierš źywoje, ciapier—nudnaje! Za čas wajny try razy harela ad streħaū. Wybudawacca nie zdaleli ludzi, a materyjał, što byli nahatowili da budoūli, niščucca to na masty, to na apał. Kruhom lesu —choćrapadzi, ale ūmat farmalnašciaū, kab z lesu droū na apał prylažci, dyk na heta jduć płaty z harodaū, pieraploty, i hatowyja u haspadaroū drowy! Ni škla da wakon, ni karasiny, ni soli—niam adkul dastać; cy-hunka nia jdzieć, a końci!

Zakrytaja letaś. budslaūskaja biełaruskaja himnazija pad wosieň sioleta iznoi paustała; zapisałsia bol 800 wučniaū. U miastečku nia było chaty dla tak wialikaj školy; pryləsia pa wioskach razmiašać klasy. Ale praz ty-dzień nawuk „front“ zblizyūsia, i himnazija zamiorła. Dahetul školy pustujuci

U wołaści nijakaj uprawy, ni staršy-ny, ni ksiandza; hetyja swaich „awiečak“—parafijan adno skubsci lubiać, a jak „woük“ pakažacc—sami lataty, a awiečkami woük zaapiakujecc...

Bulba z kaliūja wybrana, ale mała dzie adorana praz niedachwat wolnych koni. Azimina zasiejana u haspadaroū i pa-dwaroch.

Парфенава (Vialeskaga pavelu).

Apošničača час u nas patrohu pachaū naładzjivačca jakis парадак. Panaznac-hany wojty gmīn. Rəkvižyci robičca ūjo ne samadumna i skolki ūzdumačca, a na-klađačca na vēski, jakia pavinnasyci im trëba niasyci. Užo gēta znacna lejčay sialianam, čym tой парадак, jak byl dage-tul. Učē-ž takie trëba adznačyc, što žyvečca duža nia smashiæ. Produktaū u wakolici nijakich niam, bo čyguńka ad Maladēčna sajūcim niaходаć i niam nia-jakata padwizu nia adkul. Kooperratyū pa-čynač patrošku varušyčca, byl agul-ny sход, ababryny zagadčyki,—ale trëba spadzjačca, što patraby будзе sklikača jašča adzīn sход, kab ababryc urod tawarystwa. Produktaūki ad tawarystwa paslany u Wilniu dzela zakupu tawaraū.

Рэдактар i Выдавец: У. Знамяроўскі.

Пазволена Ваеннаю Цэнзураю.

BRASŁAU, Braslauskaha pawietu.

Braslauskij rajon tolki niadaūna, za-niaty polskim wojskam. Balšawiki u nas byli nia doūha, i dziela hetaha miasco-waśc nia tak zniščana, jak hetahaworač praz druhija miescy. Apošni čas žyccio trochi ažywaječ. Wiadziecca značny han-dal z Litwoj i Łatwijaj, bo jak u tej, tak-sama i u drugoj na hranicach wialikich sro-haścje niam. Z Litwy bolš usiaho wiazuć sol, a u Łatwiju zato wiazuć u značnym liku siemia ilnianaje, jako idzie na Mi-taūskija zawody u pierarobku na ilniany alej. Hetym wywaznym handlam bolš usiaho zajmajucca prywatnyja handlary praz Dźwinsk i Kałkuny. Kali jašče tak prac-hniecca jaki čas, dyk z Braslauskaha, Dźwinskaha i Świancianskaha pawietu siemia budzie čuć nia ūsio wywiezieni. Wywozicca i kuplajecca taksama i šaršiń-nie. Mašyna na čuhuncy bolš-mienš praz wilna chodzić da Dukš; spadzajucca, što u chutkim časie budzie chadzić dalej.

Обса, (Braslauskaga pavelu).

Za apošni čas u Obse i wakolicy zmianilača mnoga uład. Paszcja adstuplenyja paļačoū pryləslī balsawikie, ale prablyi nia douga: nia ūsypel i zrabică mnoga drēnaga, jak pryləslī lītviny. Litoūskie войска было невяlikie i to praz dam; nējki čas byli tołki litoūskie žandary, ale wialie ciaje dobra i sialan nia kryūdzil. Prablyi i litoūskie žandary nia douga: paszcja iž pryləslī polskaeвойска. Ciapeža, nia douna, заняlo Obseвойска генерала Želigojskaga.

Pras Obse i Braslaū buduēca ma-lemečka čyguńka, jaką byla i raney jašča praz nemciach.

Czēny na ūsē tut znacna taney čym-sia u Vileńi. Soli ūsycь, a niam karaciny. Žyta taney, jak u Vileńi, ale apošni čas čana znacna pavialčyvačca, bo spakulanteny pachali wiazačy chleb u Latviju praz Dzvivinsk. Granica z Litoūj nia srogay i adtul da nas daſtaūlnečca mnoga soli i iñszych tawaraū.

M. Głyboka (Dzisieneskaga pavelu).

Balsawikie Głybokae pakinułi u pa-chatku kastryčnika, i ūwajšlo ciudy polskaeвойска. U samym miasčeku ciapeža cy-vilnai ułady, jak naleža, jaščenya, ūsycь tołki komendant wajskovy. Starostwa jašča ne wyrnulača. Gminnych uład tak sama niam. Wajskovym rəkvižyci pachat produktaū u sialan, bo żadnaga padwizu čyguńkai iamia. Ad Maladēčna mašyna jašča niaходаć, bo uzarwanы masty, a ad Ciešenčianu niaходаć tołki da Pasteruū bo dalej balsawikie perarobilie na šy-roku kaliau i ciapeža trëba perašyvač.

Miasček znacna apuścyla. Inšyja pachali ūcjačy ad balsawikou, drugači ūcjači ad paļačoū. Zastalise ūsē bolš staroky da žydy. Czēny na produkty na wysokie, a karaciny, galantē-ry i tago, što zvyčajna pryləsia ū Głybokae—niam, bo duža ciajki padwiz. Kooperratywy ū Dzisieneskim pavezce ūsē zrujnavany i ne pracyujuč.

ZAHRANICAJ.

PIERAHAWORY ū RYZIE.

Polska-rasiejskija mirawyja pierahawory ū Ryzie prypunilisia. Sawieckaja Rasieja zapratestawała proci taho, što polski wojski na Ukraine nie ašyścili zaj-many abšarau, jakija pawodle ryžskaje ūmowy pawinny adyjsci da Sawieckaj Ukraine.